

Statement

Translations proofread by EDPB Members.
This language version has not yet been proofread.

Δήλωση 1/2025 σχετικά με τη διασφάλιση της ηλικίας

Εκδόθηκε στις 11 Φεβρουαρίου 2025¹

Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο Προστασίας Δεδομένων (ΕΣΠΔ) εξέδωσε την ακόλουθη δήλωση:

1. ΥΠΟΒΑΘΡΟ ΚΑΙ ΣΚΟΠΟΣ ΤΗΣ ΠΑΡΟΥΣΑΣ ΔΗΛΩΣΗΣ

1. Το ευρωπαϊκό κανονιστικό πλαίσιο καθιστά αναγκαία την αυξημένη προστασία των παιδιών στο ψηφιακό περιβάλλον. Για παράδειγμα, στην οδηγία για τις υπηρεσίες οπτικοακουστικών μέσων², η οποία έχει μεταφερθεί στο εθνικό δίκαιο των κρατών μελών, επισημαίνεται η δυνατότητα εφαρμογής μέτρων εξακρίβωσης της ηλικίας (άρθρα 6α και 28β), στον ΓΚΠΔ θεσπίζονται απαιτήσεις σχετικά με το κατώτατο όριο ηλικίας για τη συγκατάθεση όσον αφορά την επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα στο πλαίσιο των υπηρεσιών της κοινωνίας των πληροφοριών (άρθρο 8), στην πράξη για τις ψηφιακές υπηρεσίες³ η εξακρίβωση της ηλικίας αναφέρεται ως μέτρο περιορισμού του κινδύνου (άρθρο 35 παράγραφος 1), ενώ ορισμένα κράτη μέλη έχουν εφαρμόσει απαιτήσεις σχετικά με το κατώτατο όριο ηλικίας για την εκτέλεση νομικών πράξεων, την άσκηση ορισμένων δικαιωμάτων ή την πρόσβαση σε ορισμένα αγαθά και υπηρεσίες στο εθνικό τους δίκαιο.
2. Επιπλέον, διάφορες εθνικές και ευρωπαϊκές πρωτοβουλίες, όπως η πρωτοβουλία «Καλύτερο διαδίκτυο για τα παιδιά» (BIK+), προσδιορίζουν τη διασφάλιση της ηλικίας ως μία λύση για τη βελτίωση της ευημερίας των παιδιών στο διαδίκτυο μέσω ενός ασφαλούς,

¹ Στις 24 Φεβρουαρίου 2025 πραγματοποιήθηκαν διορθώσεις ήσσονος σημασίας στη μορφοποίηση του παρόντος εγγράφου. Την 1η Απριλίου 2025 πραγματοποιήθηκαν περαιτέρω ήσσονος σημασίας αλλαγές στην παράγραφο 16 και στην παράγραφο 22 (στοιχείο β).

² Οδηγία (ΕΕ) 2018/1808 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 14ης Νοεμβρίου 2018, για την τροποποίηση της οδηγίας 2010/13/ΕΕ για τον συντονισμό ορισμένων νομοθετικών, κανονιστικών και διοικητικών διατάξεων των κρατών μελών σχετικά με την παροχή υπηρεσιών οπτικοακουστικών μέσων (οδηγία για τις υπηρεσίες οπτικοακουστικών μέσων) ενόψει των μεταβαλλόμενων συνθηκών της αγοράς, <https://eur-lex.europa.eu/eli/dir/2018/1808/oj>.

³ Κανονισμός (ΕΕ) 2022/2065 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 19ης Οκτωβρίου 2022, σχετικά με την ενιαία αγορά ψηφιακών υπηρεσιών και την τροποποίηση της οδηγίας 2000/31/ΕΚ (πράξη για τις ψηφιακές υπηρεσίες), <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2022/2065/oj>.

ηλικιακά κατάλληλου ψηφιακού περιβάλλοντος, το οποίο συνάδει με τα ευρωπαϊκά ψηφιακά δικαιώματα και τις ευρωπαϊκές ψηφιακές αρχές⁴.

3. Με βάση τον ορισμό που παρέχεται στην ερευνητική έκθεση με τίτλο «Mapping age assurance typologies and requirements» (Χαρτογράφηση τυπολογιών και απαιτήσεων για τη διασφάλιση της ηλικίας)⁵, το παρόν έγγραφο θα χρησιμοποιεί τη «διασφάλιση της ηλικίας» ως «τον γενικό όρο για τις μεθόδους που χρησιμοποιούνται για τον προσδιορισμό της ηλικίας ή του ηλικιακού εύρους ενός ατόμου σε διαφορετικά επίπεδα εμπιστοσύνης ή βεβαιότητας». Στην ίδια έκθεση αναφέρονται τρεις κύριες κατηγορίες διασφάλισης της ηλικίας: εκτίμηση της ηλικίας, εξακρίβωση της ηλικίας και υπεύθυνη δήλωση.
4. Η διασφάλιση της ηλικίας ενέχει ειδικούς κινδύνους για την προστασία των δεδομένων και ενδέχεται να έχει αρνητικές επιπτώσεις όχι μόνο στο δικαίωμα των φυσικών προσώπων στην προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα που τα αφορούν, αλλά και σε άλλα δικαιώματα και ελευθερίες⁶, όπως το δικαίωμα στη μη διάκριση, το δικαίωμα στην ακεραιότητα του προσώπου, το δικαίωμα στην ελευθερία και την ασφάλεια και το δικαίωμα στην ελεύθερη έκφραση και πληροφόρηση.
5. Αναγνωρίζοντας τη σημασία μιας συνεκτικής προσέγγισης σε επίπεδο ΕΕ σχετικά με το θέμα της διασφάλισης της ηλικίας, το ΕΣΠΔ επιθυμεί να παράσχει ειδική καθοδήγηση και να καθορίσει αρχές υψηλού επιπέδου που απορρέουν από τον ΓΚΠΔ, οι οποίες θα πρέπει να λαμβάνονται υπόψη κατά την επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα στο πλαίσιο διασφάλισης της ηλικίας.
6. Στόχος των προτεινόμενων αρχών είναι ο συνδυασμός της προστασίας των παιδιών με την προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα στο πλαίσιο διασφάλισης της ηλικίας.
7. Έχει δοθεί προτεραιότητα στην κάλυψη των απαιτήσεων που αφορούν τις βασικές αρχές που αναφέρονται στο άρθρο 5 του ΓΚΠΔ (νομιμότητα, αντικειμενικότητα, διαφάνεια, περιορισμός του σκοπού, ελαχιστοποίηση των δεδομένων, ακρίβεια, περιορισμός της περιόδου αποθήκευσης, εμπιστευτικότητα, ακεραιότητα και λογοδοσία), καθώς και στη διασφάλιση της ορθής εφαρμογής και της διατήρησης αυτών των αρχών προστασίας των δεδομένων με την πάροδο του χρόνου, όπως ορίζεται στο άρθρο 25 του ΓΚΠΔ «Προστασία των δεδομένων ήδη από τον σχεδιασμό και εξ ορισμού» και στο άρθρο 32 του ΓΚΠΔ «Ασφάλεια επεξεργασίας».
8. Η παρούσα δήλωση επικεντρώνεται στις αρχές που ισχύουν για διάφορες περιπτώσεις επιγραμματικής χρήσης, συμπεριλαμβανομένων περιπτώσεων όπου εκ του νόμου ή άλλως

⁴ Better Internet for Kids, Guide to age assurance (Καλύτερο διαδίκτυο για τα παιδιά, Οδηγός για τη διασφάλιση της ηλικίας), <https://better-internet-for-kids.europa.eu/en/age-assurance-guide-oldest>.

⁵ Raiz Shaffique, M. και van der Hof, S. (2024). Mapping age assurance typologies and requirements (Χαρτογράφηση τυπολογιών και απαιτήσεων για τη διασφάλιση της ηλικίας). Ερευνητική έκθεση στο πλαίσιο του έργου «Καλύτερο διαδίκτυο για τα παιδιά» (BIK) το οποίο συντονίζεται από το Ευρωπαϊκό Σχολικό Δίκτυο (EUN) και ανατέθηκε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή.

⁶ Σχετικά με τον αντίκτυπο που ενδέχεται να επιφέρει η διασφάλιση της ηλικίας στα δικαιώματα και τις ελευθερίες, βλ. π.χ.: «Roadmap for age verification» (Χάρτης πορείας για την εξακρίβωση της ηλικίας) (Australian eSafety Commissioner, 2023) <https://www.esafety.gov.au/sites/default/files/2023-08/Age-verification-background-report.pdf?v=1731644498261>, «A safe internet by default for children and the role of age verification» (Ένα εξ ορισμού ασφαλές διαδίκτυο για τα παιδιά και ο ρόλος της εξακρίβωσης της ηλικίας) (Agencia Española de Protección de Datos – AEPD, 2024) <https://www.aepd.es/guides/technical-note-safe-internet-by-default-for-children.pdf> και «Trustworthy Age Assurance?» (Είναι αξιόπιστη η διασφάλιση της ηλικίας;), μελέτη που ανατέθηκε από την πολιτική ομάδα Πράσινοι/Ευρωπαϊκή Ελεύθερη Συμμαχία για την πράσινη και κοινωνική οικονομία στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο (2024) <https://www.greens-efa.eu/en/article/document/trustworthy-age-assurance>.

προβλέπεται κατώτατη ηλικία για την αγορά προϊόντων, για τη χρήση υπηρεσιών που ενδέχεται να βλάψουν τα παιδιά ή για την εκτέλεση δικαιοπραξιών⁷ και περιπτώσεων όπου συντρέχει καθήκον μέριμνας με στόχο την προστασία των παιδιών (για παράδειγμα, με στόχο τη διασφάλιση ότι ο σχεδιασμός ή η παροχή των υπηρεσιών πραγματοποιούνται με ηλικιακά κατάλληλο τρόπο).

9. Το ΕΣΠΔ μπορεί επίσης να εξετάσει το ενδεχόμενο έκδοσης —κατά περίπτωση και σε άλλα έγγραφα— πρόσθετης καθοδήγησης σχετικά με συγκεκριμένες περιπτώσεις χρήσης.

2. ΑΡΧΕΣ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ ΤΗΣ ΔΙΑΣΦΑΛΙΣΗΣ ΤΗΣ ΗΛΙΚΙΑΣ ΣΥΜΦΩΝΑ ΜΕ ΤΟΝ ΓΚΠΔ

2.1 Πλήρης και αποτελεσματική άσκηση δικαιωμάτων και ελευθεριών

Η διασφάλιση της ηλικίας πρέπει να εφαρμόζεται με πλήρη σεβασμό προς όλα τα θεμελιώδη δικαιώματα και τις ελευθερίες των φυσικών προσώπων⁷ ενώ πρωταρχικό μέλημα όλων των μερών που συμμετέχουν στη διαδικασία θα πρέπει να είναι το υπέρτατο συμφέρον του παιδιού.

10. Κατά τη διασφάλιση της ηλικίας, οι πάροχοι υπηρεσιών θα πρέπει να μεριμνούν ώστε να λαμβάνουν υπόψη τον αντίκτυπο όχι μόνο στο δικαίωμα προστασίας των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, αλλά και σε όλα τα θεμελιώδη δικαιώματα των φυσικών προσώπων.
11. Στην ειδική περίπτωση των παιδιών, το υπέρτατο συμφέρον του παιδιού⁸ θα πρέπει να αποτελεί πρωταρχικό μέλημα όλων των μερών που συμμετέχουν στη διασφάλιση της ηλικίας. Είναι σημαντικό να σημειωθεί ότι δεν υπάρχει ιεράρχηση όσον αφορά το υπέρτατο συμφέρον του παιδιού και θα πρέπει να λαμβάνονται υπόψη όλα τα δικαιώματα των παιδιών⁹, συμπεριλαμβανομένου του δικαιώματός τους στην προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, στην προστασία από τη βία και από όλες τις άλλες μορφές εκμετάλλευσης, στην πρόσβαση σε πληροφορίες από διάφορες πηγές καθώς και στο δικαίωμα των παιδιών να δίνεται η δέουσα βαρύτητα στις απόψεις τους.

2.2 Αξιολόγηση βάσει κινδύνου της αναλογικότητας της διασφάλισης της ηλικίας

Η διασφάλιση της ηλικίας θα πρέπει πάντα να εφαρμόζεται με βάση τον κίνδυνο και με αναλογικό τρόπο που συνάδει με τα δικαιώματα και τις ελευθερίες των φυσικών προσώπων.

12. Οι πάροχοι υπηρεσιών θα πρέπει να ακολουθούν μια προσέγγιση βάσει κινδύνου κατά τον σχεδιασμό και την εκτέλεση των υπηρεσιών τους. Η αναγκαιότητα και η αναλογικότητα της

⁷ Ειδικότερα, την Οικουμενική Διακήρυξη των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, την Ευρωπαϊκή Σύμβαση Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, τον Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης και τη Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα του Παιδιού.

⁸ Η Επιτροπή των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα του Παιδιού έχει διευκρινίσει ότι η αρχή του υπέρτατου συμφέροντος «αποσκοπεί στη διασφάλιση τόσο της πλήρους και αποτελεσματικής άσκησης όλων των δικαιωμάτων που αναγνωρίζονται στη Σύμβαση όσο και της ολιστικής ανάπτυξης του παιδιού». Γενικό Σχόλιο αριθ. 14 (2013) σχετικά με το δικαίωμα του παιδιού να λαμβάνεται πρωτίστως υπόψη το ύψιστο συμφέρον του (άρθρο 3, παράγραφος 1), https://www2.ohchr.org/English/bodies/crc/docs/GC/CRC_C_GC_14_ENG.pdf.

⁹ Γενικό Σχόλιο αριθ. 25 (2021) σχετικά με τα δικαιώματα των παιδιών σε σχέση με το ψηφιακό περιβάλλον, Ύπατη Αρμοστεία των Ηνωμένων Εθνών για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα (OHCHR), Μάρτιος 2021.

χρήσης μέτρων ασφάλειας, όπως η διασφάλιση της ηλικίας, θα πρέπει να αποδεικνύονται λαμβανομένων υπόψη των συναφών κινδύνων. Η αναγκαιότητα μπορεί να αποδεικνύεται με τη διενέργεια αξιολόγησης¹⁰ για τον εντοπισμό και την εκτίμηση των κινδύνων που ενέχει μια συγκεκριμένη υπηρεσία για τα παιδιά¹¹, όπως η έκθεση σε επιβλαβή επαφή ή σε επιβλαβές περιεχόμενο. Στο πλαίσιο της εν λόγω αξιολόγησης, οι πάροχοι υπηρεσιών μπορούν επίσης να λαμβάνουν υπόψη τα δικαιώματα των παιδιών, τις ευκαιρίες που παρέχει το ψηφιακό περιβάλλον, τις απόψεις των παιδιών, καθώς και τις αναπτυσσόμενες ικανότητές τους, προκειμένου να διασφαλίζεται η ηλικιακά κατάλληλη συμμετοχή¹².

13. Οι πάροχοι υπηρεσιών πρέπει επίσης να σέβονται τα δικαιώματα και τις ελευθερίες των χρηστών τους, συμπεριλαμβανομένου του δικαιώματος στην προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα που τους αφορούν, με παράλληλη εξισορρόπησή τους με την ανάγκη λήψης μέτρων ασφάλειας. Τα εν λόγω μέτρα θα πρέπει πάντα να είναι τα λιγότερο παρεμβατικά από αυτά που είναι διαθέσιμα και, σε κάθε περίπτωση, θα πρέπει να είναι αποτελεσματικά. Σε πολλές περιπτώσεις, η διασφάλιση της ηλικίας ενέχει υψηλό κίνδυνο για τα δικαιώματα και τις ελευθερίες των υποκειμένων των δεδομένων, πράγμα που απαιτεί, κατ'επέκταση, τη διενέργεια εκτίμησης αντικτύπου σχετικά με την προστασία των δεδομένων (άρθρο 35 του ΓΚΠΔ) πριν από την επεξεργασία, η οποία λαμβάνει υπόψη τη φύση, το πεδίο εφαρμογής, το πλαίσιο και τους σκοπούς της επεξεργασίας. Η ΕΑΠΔ θα πρέπει να περιλαμβάνει συστηματική περιγραφή των προβλεπόμενων πράξεων επεξεργασίας και των σκοπών της επεξεργασίας, περιλαμβανομένου, κατά περίπτωση, του έννομου συμφέροντος που επιδιώκει ο υπεύθυνος επεξεργασίας. Θα πρέπει επίσης να περιλαμβάνει εκτίμηση της αναγκαιότητας και της αναλογικότητας της επεξεργασίας, να εντοπίζει τους κινδύνους που προκύπτουν από την επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα για τους σκοπούς διασφάλισης της ηλικίας και να περιλαμβάνει μέτρα για τον μετριασμό των εν λόγω κινδύνων¹³.
14. Η ΕΑΠΔ θα πρέπει να παρέχει κατευθύνσεις για τον σχεδιασμό και την εφαρμογή κατάλληλων τεχνικών και οργανωτικών μέτρων για τη συμμόρφωση με την προστασία των δεδομένων. Αυτή η προσέγγιση βάσει κινδύνου είναι ζωτικής σημασίας προκειμένου να εξισορροπηθεί η δυνητική παρέμβαση στα δικαιώματα και τις ελευθερίες των φυσικών προσώπων με τον επιδιωκόμενο στόχο στο συγκεκριμένο πλαίσιο, δηλαδή την ασφάλεια των παιδιών. Το πεδίο εφαρμογής, η έκταση και η ένταση αυτής της παρέμβασης όσον αφορά τον αντίκτυπο στα δικαιώματα και τις ελευθερίες πρέπει πάντα να αξιολογούνται

¹⁰ Για παράδειγμα, εκτίμηση των επιπτώσεων στα δικαιώματα των παιδιών, η οποία μπορεί να αποτελεί ή να μην αποτελεί μέρος μιας εκτίμησης αντικτύπου σχετικά με την προστασία των δεδομένων (στο εξής: ΕΑΠΔ).

¹¹ Εμπειρογνώμονες στον τομέα των δικαιωμάτων των παιδιών έχουν επισημάνει τα οφέλη της χρήσης των εκτιμήσεων των επιπτώσεων στα δικαιώματα των παιδιών ως αποτελεσματικού εργαλείου «για την ερμηνεία της Σύμβασης [για τα δικαιώματα του παιδιού] και του άρθρου 3 αυτής, σχετικά με την απόδοση προτεραιότητας στο υπέρτατο συμφέρον του παιδιού, στην πράξη με συγκεκριμένο και δομημένο τρόπο» [στο Mukherjee, S., Pothong, K., & Livingstone, S. (2021). Child Rights Impact Assessment: A tool to realise child rights in the digital environment (Εκτίμηση των επιπτώσεων στα δικαιώματα των παιδιών: Εργαλείο για τη διασφάλιση των δικαιωμάτων του παιδιού στο ψηφιακό περιβάλλον). Λονδίνο: 5Rights Foundation]. Επιπλέον, η Επιτροπή των Ηνωμένων Εθνών κάλεσε τα κράτη να καταστήσουν υποχρεωτική τη χρήση των εκτιμήσεων των επιπτώσεων στα δικαιώματα των παιδιών με στόχο την ενσωμάτωση των δικαιωμάτων των παιδιών στη ρύθμιση και τον σχεδιασμό του ψηφιακού περιβάλλοντος.

¹² Γενικό Σχόλιο αριθ. 25 (2021) σχετικά με τα δικαιώματα των παιδιών σε σχέση με το ψηφιακό περιβάλλον, Ύπατη Αρμοστεία των Ηνωμένων Εθνών για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα (OHCHR), Μάρτιος 2021.

¹³ Κατευθυντήριες γραμμές του ΕΣΠΔ για την εκτίμηση του αντικτύπου σχετικά με την προστασία δεδομένων (ΕΑΠΔ) και καθορισμός του κατά πόσον η επεξεργασία «ενδέχεται να επιφέρει υψηλό κίνδυνο» για τους σκοπούς του κανονισμού 2016/679, <https://ec.europa.eu/newsroom/article29/items/611236/en>.

προσεκτικά¹⁴. Για παράδειγμα, ένας πάροχος υπηρεσιών που επεξεργάζεται δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα προκειμένου να ελέγξει την ηλικία όλων των χρηστών του κατά την πρόσβασή τους σε όλο το περιεχόμενο ή τις υπηρεσίες του, ακόμη και όταν το περιεχόμενο ή οι υπηρεσίες είναι κατάλληλα για όλους και δεν ενέχουν κανέναν κίνδυνο, δεν πληροί τις προϋποθέσεις αναγκαιότητας και αναλογικότητας.

2.3 Πρόληψη των κινδύνων που αφορούν την προστασία των δεδομένων

Η διασφάλιση της ηλικίας δεν θα πρέπει να επιφέρει περιττούς κινδύνους ως προς την προστασία των δεδομένων των φυσικών προσώπων. Ειδικότερα, η διασφάλιση της ηλικίας δεν θα πρέπει να παρέχει πρόσθετα μέσα στους παρόχους υπηρεσιών για την ταυτοποίηση, τον εντοπισμό, την κατάρτιση προφίλ και την παρακολούθηση φυσικών προσώπων.

15. Οι πάροχοι υπηρεσιών και κάθε τρίτο μέρος που συμμετέχει στη διασφάλιση της ηλικίας θα πρέπει να εφαρμόζουν αποτελεσματικά μέτρα και δικλείδες ασφαλείας ώστε η διαδικασία αυτή να μην προκαλεί περιττούς κινδύνους ως προς την προστασία των δεδομένων, όπως οι κίνδυνοι που προκύπτουν από την ταυτοποίηση, τον εντοπισμό, την κατάρτιση προφίλ και την παρακολούθηση φυσικών προσώπων. Η επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα για λόγους διασφάλισης της ηλικίας δεν θα πρέπει να παρέχει πρόσθετα μέσα για την εκπλήρωση σκοπών που δεν σχετίζονται με καθαυτή τη διασφάλιση ηλικίας. Αυτό απαιτεί την επιλογή προσεγγίσεων διασφάλισης της ηλικίας που συμμορφώνονται πλήρως με την αρχή προστασίας των δεδομένων από τον σχεδιασμό και εξ ορισμού (βλ. ενότητα 2.8), καθώς και την εφαρμογή μέτρων που εγγυώνται την αρχή της αντικειμενικότητας, διασφαλίζοντας ότι τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα δεν υποβάλλονται σε επεξεργασία κατά τρόπο που είναι αδικαιολόγητα επιζήμιος, αθέμιτα μεροληπτικός, μη αναμενόμενος ή παραπλανητικός για τα υποκείμενα των δεδομένων.
16. Για παράδειγμα, ένα φυσικό πρόσωπο που υποχρεούται να υποβληθεί σε εξακρίβωση της ηλικίας του για να αποκτήσει πρόσβαση σε περιεχόμενο ενηλίκων δεν αναμένει από τον πάροχο υπηρεσιών να χρησιμοποιήσει τη διασφάλιση ηλικίας για να προσδιορίσει την ταυτότητα ή την ακριβή γεωγραφική θέση του ή για να παρακολουθεί, να αξιολογεί ή να συνάγει προσωπικές πτυχές της ταυτότητάς του. Το γεγονός αυτό είναι ιδιαίτερα σημαντικό για τη συμμόρφωση με τις αρχές προστασίας των δεδομένων που προβλέπονται στο άρθρο 5 παράγραφος 1 του ΓΚΠΔ, συμπεριλαμβανομένης της αντικειμενικότητας, της διαφάνειας και του περιορισμού του σκοπού, καθώς και με τους κανόνες του άρθρου 6 παράγραφος 4 του ΓΚΠΔ σχετικά με τις μεταγενέστερες χρήσεις των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα. Ομοίως, σύμφωνα με τις αρχές περιορισμού του σκοπού και ελαχιστοποίησης των δεδομένων που προβλέπονται στο άρθρο 5 παράγραφος 1 του ΓΚΠΔ, η διαδικασία διασφάλισης της ηλικίας δεν θα πρέπει να καθιστά δυνατή την περαιτέρω στόχευση των χρηστών ή την περαιτέρω κατάρτιση του προφίλ τους, μεταξύ άλλων, τόσο για εμπορικούς σκοπούς (π.χ. εξατομικευμένες διαφημίσεις) όσο και για κακόβουλη στόχευση (π.χ. αθέμιτη προσέγγιση, εκφοβισμό, παρενοχλητική παρακολούθηση ή παρενόχληση). Το ΕΣΠΔ υπενθυμίζει ότι, σύμφωνα με την αιτιολογική σκέψη 75 του ΓΚΠΔ, είναι δυνατόν να προκύπτουν ιδιαίτεροι κίνδυνοι για τα δικαιώματα προστασίας των δεδομένων όταν τα

¹⁴ EDPS Guidelines on assessing the proportionality of measures that limit the fundamental rights to privacy and to the protection of personal data (Κατευθυντήριες γραμμές του ΕΕΠΔ για την αξιολόγηση της αναλογικότητας των μέτρων που περιορίζουν τα θεμελιώδη δικαιώματα στην ιδιωτική ζωή και στην προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα), https://www.edps.europa.eu/sites/default/files/publication/19-02-25_proportionality_guidelines_en.pdf.

δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα αφορούν ευάλωτα φυσικά πρόσωπα, ιδίως παιδιά. Γενικά, δεν θα πρέπει να είναι δυνατή η γνώση περισσότερων πληροφοριών από ό,τι είναι αναγκαίο σχετικά με ένα φυσικό πρόσωπο και τις ενέργειές του μέσω της κατάρτισης προφίλ για το εν λόγω πρόσωπο με βάση τις πληροφορίες που χρησιμοποιούνται στη διαδικασία διασφάλισης της ηλικίας. Αυτό θα πρέπει να διασφαλίζεται, στον μέγιστο δυνατό βαθμό, και σε περίπτωση παραβίασης δεδομένων.

17. Θα πρέπει να αποφεύγονται καταστάσεις ανισορροπίας ισχύος ώστε να αποτραπεί το ενδεχόμενο οι πάροχοι υπηρεσιών να αναγκάζουν άτομα να βρεθούν αντιμέτωπα με περιττούς κινδύνους για την προστασία των δεδομένων τους λόγω έλλειψης αυτενέργειας¹⁵. Όταν αυτό δεν είναι εφικτό, οι καταστάσεις αυτές θα πρέπει να αναγνωρίζονται και να συνυπολογίζονται με εφαρμογή των κατάλληλων αντιμέτρων¹⁶. Για παράδειγμα, οι χρήστες που δεν είναι σε θέση ή δεν επιθυμούν να χρησιμοποιήσουν συγκεκριμένη μέθοδο διασφάλισης της ηλικίας θα πρέπει να διαθέτουν βιώσιμες εναλλακτικές λύσεις για την απόδειξη της ηλικίας τους. Επιπλέον, οι πάροχοι υπηρεσιών θα πρέπει να αξιολογούν τακτικά αν οι επιλεγμένες μέθοδοι και τεχνολογίες, συμπεριλαμβανομένων εκείνων που παρέχονται από τρίτους, λειτουργούν σύμφωνα με τους σκοπούς τους και να τις προσαρμόζουν ώστε να διασφαλίζεται η αντικειμενικότητα της επεξεργασίας. Οι τρίτοι που συμμετέχουν στη διαδικασία διασφάλισης της ηλικίας θα πρέπει επίσης να επιδιώκουν να συνδράμουν τους παρόχους υπηρεσιών ώστε να συμμορφώνονται με τις υποχρεώσεις τους, με το να μη δημιουργούν περιττούς κινδύνους για την προστασία των δεδομένων και με το να γνωστοποιούν εγκαίρως τυχόν σχετικές αλλαγές στις πολιτικές, στα σχέδια, στις υπηρεσίες τους κ.λπ.

2.4 Περιορισμός του σκοπού και ελαχιστοποίηση των δεδομένων

Οι πάροχοι υπηρεσιών και κάθε τρίτο μέρος που συμμετέχει στη διασφάλιση της ηλικίας θα πρέπει να επεξεργάζονται μόνο τα χαρακτηριστικά τα οποία σχετίζονται με την ηλικία και είναι απολύτως αναγκαία για τον καθορισμένο, ρητό και νόμιμο σκοπό τους.

18. Στις περισσότερες περιπτώσεις, ο σκοπός της διαδικασίας διασφάλισης της ηλικίας είναι να λαμβάνονται αποφάσεις που σχετίζονται με την ηλικία προκειμένου να ελέγχεται η πρόσβαση, να αποφεύγεται το επιβλαβές διαδίκτυο για τα παιδιά, να παρέχεται κατάλληλος σχεδιασμός ή κατάλληλη εμπειρία ανάλογα με την ηλικία κ.λπ. Ανεξάρτητα από την περίπτωση χρήσης, ο σκοπός της επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα πρέπει να είναι συγκεκριμένος και ρητός [άρθρο 5 παράγραφος 1 στοιχείο β) του ΓΚΠΔ]. Μετά τη συλλογή τους, τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα δεν υποβάλλονται σε περαιτέρω επεξεργασία ούτε συνδυάζονται με πρόσθετα δεδομένα κατά τρόπο που δεν είναι συμβατός με τους σκοπούς για τους οποίους συλλέχθηκαν. Θα πρέπει να χρησιμοποιούνται τεχνικά μέτρα, όπως τεχνολογίες για τη βελτίωση της προστασίας της ιδιωτικότητας (στο εξής: TBI),

¹⁵ Για παράδειγμα, όταν τα υποκείμενα των δεδομένων έρχονται αντιμέτωπα με αυτοματοποιημένη λήψη αποφάσεων χωρίς κατάλληλους μηχανισμούς προσφυγής ή όταν δεν είναι δυνατόν να δοθεί ελεύθερη συγκατάθεση. Η έννοια της «ανισορροπίας ισχύος» εξετάζεται στη γνώμη 08/2024 του ΕΣΠΔ σχετικά με την έγκυρη συγκατάθεση στο πλαίσιο μοντέλων συγκατάθεσης ή πληρωμής τα οποία εφαρμόζουν μεγάλες επιγραμμικές πλατφόρμες (ενότητα 4.2.1.3), https://www.edpb.europa.eu/system/files/2024-11/edpb_opinion_202408_consentorpay_el.pdf.

¹⁶ «EDPB Guidelines 03/2022 on Deceptive design patterns in social media platform interfaces: how to recognise and avoid them» (Κατευθυντήριες γραμμές 03/2022 του ΕΣΠΔ σχετικά με στοιχεία παραπλανητικής σχεδίασης σε διεπαφές μέσω κοινωνικής δικτύωσης: πώς να αναγνωρίζονται και να αποφεύγονται) (ενότητα 2.3), έκδοση 2.0, https://www.edpb.europa.eu/system/files/2023-02/edpb_03-2022_guidelines_on_deceptive_design_patterns_in_social_media_platform_interfaces_v2_en_0.pdf.

προκειμένου να περιορίζεται η δυνατότητα αναπροσαρμογής του σκοπού των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα. Θα πρέπει επίσης να εφαρμόζονται οργανωτικά μέτρα, όπως πολιτικές και συμβατικές υποχρεώσεις, που περιορίζουν την περαιτέρω χρήση δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα¹⁷.

19. «Χαρακτηριστικό που σχετίζεται με την ηλικία» είναι κάθε χαρακτηριστικό που υποδηλώνει ότι ένα φυσικό πρόσωπο έχει μια ορισμένη ηλικία, έχει ή δεν έχει συμπληρώσει μια ορισμένη ηλικία ή ανήκει σε μια ηλικιακή ομάδα. Ο προσδιορισμός του σκοπού καθορίζει τα συναφή και αναγκαία χαρακτηριστικά που σχετίζονται με την ηλικία και πρέπει να συλλεχθούν. Αυτό παρέχει επίσης τη δυνατότητα στον υπεύθυνο επεξεργασίας να αξιολογήσει την αναλογικότητα της διαδικασίας διασφάλισης της ηλικίας. Τα πλεονεκτήματα που προκύπτουν από αυτήν τη διαδικασία δεν θα πρέπει να αντισταθμίζονται από τυχόν μειονεκτήματα αναφορικά με την άσκηση των θεμελιωδών δικαιωμάτων¹⁸ (βλ. ενότητα 2.2 ανωτέρω).
20. Ως εκ τούτου, ο υπεύθυνος επεξεργασίας θα πρέπει να συλλέγει μόνο δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα που είναι αναγκαία, κατάλληλα και συναφή για τους σκοπούς που πρόκειται να εξυπηρετηθούν. Με τον τρόπο αυτό, η ελαχιστοποίηση των δεδομένων συμβάλλει στην στήριξη και την έμπρακτη εφαρμογή των αρχών της αναγκαιότητας¹⁹ και της αναλογικότητας. Για παράδειγμα, ο πάροχος υπηρεσιών μπορεί να χρειάζεται να γνωρίζει μόνο αν ο χρήστης έχει ή δεν έχει συμπληρώσει ένα ηλικιακό όριο. Αυτό μπορεί να επιτευχθεί με μια προσέγγιση δημιουργίας διακριτικών (token) με βάση τη συμμετοχή τρίτου παρόχου, σύμφωνα με την οποία ο πάροχος υπηρεσιών βλέπει μόνο το λειτουργικό αποτέλεσμα της διαδικασίας διασφάλισης της ηλικίας (π.χ. «άνω» ή «κάτω» από το ηλικιακό όριο)²⁰. Διαφορετικές προσεγγίσεις μπορεί να είναι συναφείς όταν ο πάροχος υπηρεσιών πρέπει να γνωρίζει αν ο χρήστης ανήκει σε μια συγκεκριμένη ηλικιακή ομάδα ή αν έχει γεννηθεί σε συγκεκριμένο έτος.

2.5 Αποτελεσματικότητα της διασφάλισης της ηλικίας

Η διασφάλιση της ηλικίας θα πρέπει αποδεδειγμένα να επιτυγχάνει το κατάλληλο επίπεδο αποτελεσματικότητας για τον σκοπό για τον οποίο πραγματοποιείται.

21. Τα μέσα με τα οποία διενεργείται η διασφάλιση της ηλικίας θα πρέπει να είναι τα κατάλληλα για την επίτευξη του σκοπού της επεξεργασίας. Ειδικότερα, η αποτελεσματικότητα οποιουδήποτε εκ του νόμου επιβαλλόμενου μέτρου διασφάλισης της ηλικίας θα πρέπει να

¹⁷ Κατευθυντήριες γραμμές 4/2019 του ΕΣΠΔ σύμφωνα με το άρθρο 25 — Προστασία των δεδομένων ήδη από τον σχεδιασμό και εξ ορισμού, έκδοση 2.0, https://www.edpb.europa.eu/system/files/2021-04/edpb_guidelines_201904_dataprotection_by_design_and_by_default_v2.0_el.pdf.

¹⁸ EDPS Guidelines on assessing the proportionality of measures that limit the fundamental rights to privacy and to the protection of personal data (Κατευθυντήριες γραμμές του ΕΕΠΔ για την αξιολόγηση της αναλογικότητας των μέτρων που περιορίζουν τα θεμελιώδη δικαιώματα στην ιδιωτική ζωή και στην προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα), https://www.edps.europa.eu/sites/default/files/publication/19-02-25_proportionality_guidelines_en.pdf.

¹⁹ EDPS toolkit for Assessing the necessity of measures that limit the fundamental right to the protection of personal data (Εργαλειοθήκη του ΕΕΠΔ για την αξιολόγηση της αναγκαιότητας των μέτρων που περιορίζουν το θεμελιώδες δικαίωμα στην προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα), https://www.edps.europa.eu/sites/default/files/publication/17-06-01_necessity_toolkit_final_en.pdf.

²⁰ Ο τρίτος πάροχος διενεργεί έλεγχο ηλικίας και παρέχει στον χρήστη ένα «διακριτικό ηλικίας» το οποίο ο χρήστης μπορεί να παρουσιάσει στον πάροχο υπηρεσιών χωρίς να χρειάζεται να αποδείξει εκ νέου την ηλικία του. Το διακριτικό ηλικίας μπορεί να περιέχει διαφορετικά χαρακτηριστικά του χρήστη και πληροφορίες σχετικά με τον χρόνο, τον τόπο ή τον τρόπο διενέργειας του ελέγχου ηλικίας.

θεωρείται προϋπόθεση για την τήρηση των αρχών της αναγκαιότητας²¹ και της αναλογικότητας²².

22. Η αποτελεσματικότητα της διασφάλισης της ηλικίας θα πρέπει να αξιολογείται ως προς διάφορες πτυχές, συμπεριλαμβανομένων των εξής:

- α) Προσβασιμότητα. Η διασφάλιση της ηλικίας θα πρέπει να είναι ευρέως προσβάσιμη έτσι ώστε τα φυσικά πρόσωπα να εξακριβώνουν την ηλικία τους ή να αποδεικνύουν ότι πληρούν απαίτηση που σχετίζεται με την ηλικία. Όταν ορισμένες κατηγορίες ατόμων κινδυνεύουν να υποστούν διακρίσεις με συγκεκριμένη μέθοδο διασφάλισης της ηλικίας, για παράδειγμα επειδή δεν διαθέτουν κατάλληλο έγγραφο ταυτότητας ή κινητό τηλέφωνο ή λόγω αναπηρίας, θα πρέπει να διατίθενται εναλλακτικές μέθοδοι διασφάλισης της ηλικίας, εφόσον αυτό είναι ευλόγως εφικτό, με επαρκή επίπεδα ιδιωτικότητας, ασφάλειας και προστασίας. Οι λύσεις διασφάλισης της ηλικίας θα πρέπει επίσης να συμμορφώνονται με κάθε ισχύουσα νομοθεσία σχετικά με την προσβασιμότητα²³.
- β) Αξιοπιστία. Σύμφωνα με την αρχή της ακρίβειας [άρθρο 5 παράγραφος 1 στοιχείο δ) του ΓΚΠΔ], κάθε μέθοδος που χρησιμοποιείται με σκοπό να προσδιοριστεί αν ένα φυσικό πρόσωπο πληροί απαίτηση που σχετίζεται με την ηλικία θα πρέπει να παρέχει επαρκές και σταθερό επίπεδο ακρίβειας κατά τον προσδιορισμό του αν πληρούται ή όχι η εν λόγω απαίτηση. Θα πρέπει να διατίθενται κατάλληλοι μηχανισμοί προσφυγής, ιδίως σε περιπτώσεις όπου οι χρήστες μπορεί να θίγονται σημαντικά από την αυτοματοποιημένη λήψη αποφάσεων, όπως όταν τα χαρακτηριστικά που σχετίζονται με την ηλικία τους δεν είναι σαφώς καθορισμένα (βλ. ενότητα 2.7 κατωτέρω).
- γ) Ανθεκτικότητα. Η διασφάλιση της ηλικίας θα πρέπει να μπορεί να αντιμετωπίζει απρόβλεπτες καταστάσεις και να ανθίσταται σε ευλόγως πιθανές απόπειρες εξαπάτησης ή παράκαμψης του συστήματος. Θα πρέπει να σημειωθεί ότι η ανθεκτικότητα είναι ήσσονος σημασίας στο πλαίσιο της υπεύθυνης δήλωσης χαρακτηριστικού που σχετίζεται με την ηλικία, δεδομένου ότι η αξιοπιστία της εν λόγω μεθόδου εξαρτάται κυρίως από την καλή προαίρεση του χρήστη²⁴.

Επιπλέον, οι πάροχοι υπηρεσιών που εφαρμόζουν τη διαδικασία διασφάλισης της ηλικίας και τυχόν τρίτοι που συμμετέχουν σε αυτήν θα πρέπει να είναι σε θέση να αποδεικνύουν την αποτελεσματικότητά της και να επιδεικνύουν διαφάνεια όσον αφορά τα μέσα με τα οποία

²¹ EDPS toolkit for Assessing the necessity of measures that limit the fundamental right to the protection of personal data (Εργαλειοθήκη του ΕΕΠΔ για την αξιολόγηση της αναγκαιότητας των μέτρων που περιορίζουν το θεμελιώδες δικαίωμα στην προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα), https://www.edps.europa.eu/sites/default/files/publication/17-06-01_necessity_toolkit_final_en.pdf.

²² Guidelines on assessing the proportionality of measures that limit the fundamental rights to privacy and to the protection of personal data (Κατευθυντήριες γραμμές του ΕΕΠΔ για την αξιολόγηση της αναλογικότητας των μέτρων που περιορίζουν τα θεμελιώδη δικαιώματα στην ιδιωτική ζωή και στην προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα), https://www.edps.europa.eu/sites/default/files/publication/19-02-25_proportionality_guidelines_en.pdf.

²³ Για παράδειγμα, η προσβασιμότητα των ιστοτόπων και των εφαρμογών για φορητές συσκευές των οργανισμών του δημόσιου τομέα, καθώς και η προσβασιμότητα προϊόντων και υπηρεσιών προβλέπονται από την οδηγία για την προσβασιμότητα στον ιστό (WAD) και την ευρωπαϊκή πράξη για την προσβασιμότητα (ΕΑΑ) αντίστοιχα. Πρέπει να εξασφαλίζεται ότι οι λύσεις για τη διασφάλιση της ηλικίας τηρούν τις εν λόγω νομοθετικές πράξεις, ικανοποιώντας τις απαιτήσεις του εναρμονισμένου ευρωπαϊκού προτύπου EN 301 549 v3.2.1 σχετικά με τις απαιτήσεις προσβασιμότητας για προϊόντα και υπηρεσίες ΤΠΕ.

²⁴ Το ΕΣΠΔ έχει εκφράσει στο παρελθόν σοβαρές αμφιβολίες ως προς την αποτελεσματικότητα της υπεύθυνης δήλωσης ως μεθόδου εξακρίβωσης της ηλικίας στο πλαίσιο της επεξεργασίας υψηλού κινδύνου, στη δεσμευτική απόφαση 2/2023 σχετικά με τη διαφορά που υπέβαλε η εποπτική αρχή της Ιρλανδίας όσον αφορά την TikTok Technology Limited (άρθρο 65 του ΓΚΠΔ), https://www.edpb.europa.eu/system/files/2024-11/edpb_bindingdecision_202302_ie_sa_ttl_children_el_0.pdf.

επιτυγχάνουν τα κατάλληλα επίπεδα προσβασιμότητας, αξιοπιστίας και ανθεκτικότητας (βλ. ενότητα 2.10).

2.6 Νομιμότητα, αντικειμενικότητα και διαφάνεια

Οι πάροχοι υπηρεσιών και κάθε τρίτο μέρος που συμμετέχει στη διαδικασία διασφάλισης της ηλικίας θα πρέπει να μεριμνούν ώστε η επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα για τους σκοπούς διασφάλισης της ηλικίας είναι νόμιμη, δίκαιη και διαφανής για τους χρήστες.

23. Οι πάροχοι υπηρεσιών πρέπει να διασφαλίζουν ότι διαθέτουν εφαρμοστέα νομική βάση κατά το άρθρο 6 του ΓΚΠΔ (και, κατά περίπτωση, εφαρμοστέα εξαίρεση όπως προβλέπεται στο άρθρο 9 παράγραφος 2) για την επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα στο πλαίσιο της διαδικασίας διασφάλισης της ηλικίας. Για παράδειγμα, ενδέχεται να χρειαστεί να προβούν σε διασφάλιση της ηλικίας προκειμένου να συμμορφωθούν με νομική υποχρέωση [άρθρο 6 παράγραφος 1 στοιχείο γ) του ΓΚΠΔ], λαμβανομένου υπόψη ότι η διασφάλιση της ηλικίας πρέπει να είναι ανάλογη προς τον επιδιωκόμενο νόμιμο σκοπό και τις απαιτήσεις που ορίζονται στο άρθρο 6 παράγραφος 3 του ΓΚΠΔ.
24. Επιπλέον, οι πάροχοι υπηρεσιών πρέπει να εξασφαλίζουν συνθήκες διαφάνειας στους χρήστες σχετικά με το πώς ακριβώς και από ποιον χρησιμοποιούνται τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα που τους αφορούν. Αυτό είναι ιδιαίτερα σημαντικό όταν υπάρχουν πολλά μέρη που συμμετέχουν στη διαδικασία διασφάλισης της ηλικίας. Πριν από την επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα για τους σκοπούς της διαδικασίας διασφάλισης της ηλικίας, οι χρήστες πρέπει να ενημερώνονται (σύμφωνα με τα άρθρα 12, 13 και 14 του ΓΚΠΔ), μεταξύ άλλων, σχετικά με τα εξής²⁵:
 - ποια δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα θα υποβληθούν σε επεξεργασία και με ποιον τρόπο·
 - αν θα συμμετάσχουν τρίτοι στη διαδικασία και, εάν ναι, ποιοι θα είναι και, εν προκειμένω, ποιοι θα είναι οι υπεύθυνοι επεξεργασίας και ποιοι οι εκτελούντες την επεξεργασία·
 - αν τα δεδομένα τους θα κοινοποιηθούν σε τρίτους ή θα διαβιβαστούν σε τρίτη χώρα·
 - τη διάρκεια διατήρησης των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα τους ή, εάν αυτό δεν είναι δυνατόν, τα κριτήρια για τον καθορισμό της περιόδου αποθήκευσης·
 - ποια είναι τα δικαιώματά τους σε σχέση με τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα τους (άρθρα 15 έως 22 του ΓΚΠΔ), συμπεριλαμβανομένου του τρόπου με τον οποίο μπορούν να αμφισβητήσουν εσφαλμένη απόφαση που ελήφθη ως αποτέλεσμα της διασφάλισης της ηλικίας.
25. Η διαφάνεια στο πλαίσιο της διασφάλισης της ηλικίας είναι ιδιαίτερα σημαντική όταν αφορά παιδιά. Οι πάροχοι υπηρεσιών πρέπει να διασφαλίζουν ότι, όταν εμπλέκονται παιδιά, οι πληροφορίες που τους παρέχουν σχετικά με τη διαφάνεια είναι σαφείς και κατανοητές για αυτά.

²⁵ Βλ. τις κατευθυντήριες γραμμές σχετικά με τη διαφάνεια της ομάδας εργασίας του άρθρου 29 βάσει του κανονισμού 2016/679, https://www.edpb.europa.eu/system/files/2023-09/wp260rev01_el.pdf.

26. Η έννοια της διαφάνειας συνδέεται θεμελιωδώς με την αντικειμενικότητα. Εάν οι πάροχοι υπηρεσιών δεν είναι σαφείς και διαφανείς σχετικά με τον τρόπο με τον οποίο επεξεργάζονται τις πληροφορίες των φυσικών προσώπων για λόγους διασφάλισης της ηλικίας, τότε δεν είναι δυνατόν η εν λόγω επεξεργασία να μπορεί να θεωρηθεί αντικειμενική, γεγονός που με τη σειρά του συνεπάγεται ότι η εν λόγω επεξεργασία δεν είναι δυνατόν να είναι σύλληπη. Ειδικότερα, εάν ένας πάροχος προσφέρει στους χρήστες διαφορετικές μεθόδους εξακρίβωσης της ηλικίας τους, θα πρέπει να είναι διαφανής όσον αφορά τον αντίκτυπο που έχει κάθε μέθοδος από την άποψη της προστασίας των δεδομένων.

2.7 Αυτοματοποιημένη λήψη αποφάσεων

Κάθε περίπτωση αυτοματοποιημένης λήψης αποφάσεων στο πλαίσιο της διασφάλισης της ηλικίας θα πρέπει να συμμορφώνεται με τον ΓΚΠΔ. Κατά περίπτωση, οι πάροχοι υπηρεσιών και κάθε εμπλεκόμενο τρίτο μέρος θα πρέπει να διαθέτουν κατάλληλα μέτρα για τη διασφάλιση των δικαιωμάτων, των ελευθεριών και των έννομων συμφερόντων των φυσικών προσώπων.

27. Ο νομοθέτης της ΕΕ έχει επιλέξει έναν ευρύ ορισμό της αυτοματοποιημένης λήψης αποφάσεων, στο πλαίσιο του οποίου απαιτείται εξέταση κατά περίπτωση²⁶. Οι αυτοματοποιημένες αποφάσεις μπορεί να απαιτούνται σε διάφορα στάδια της διαδικασίας διασφάλισης της ηλικίας είτε για την πρόσβαση στο περιεχόμενο ή την υπηρεσία, είτε μέσω των μεθόδων που χρησιμοποιούνται για την απόδειξη της ηλικίας.
28. Η πλήρως αυτοματοποιημένη διασφάλιση της ηλικίας μπορεί να παράγει έννομα αποτελέσματα για τα ενδιαφερόμενα φυσικά πρόσωπα —για παράδειγμα όσον αφορά το δικαίωμά τους στην ελευθερία της έκφρασης— ή, τουλάχιστον, μπορεί να τα επηρεάσει σημαντικά με παρόμοιο τρόπο²⁷. Τα αποτελέσματα της αυτοματοποιημένης διασφάλισης της ηλικίας στα δικαιώματα των φυσικών προσώπων μπορεί να ποικίλλουν ανάλογα με το είδος του περιεχομένου ή των υπηρεσιών.
29. Ως εκ τούτου, οι πάροχοι υπηρεσιών και κάθε τρίτο μέρος που συμμετέχει στη διαδικασία διασφάλισης της ηλικίας θα πρέπει να παρέχουν ένδικα μέσα και κατάλληλους μηχανισμούς προσφυγής για τους χρήστες των οποίων τα χαρακτηριστικά που σχετίζονται με την ηλικία δεν διαπιστώνονται με κατάλληλο τρόπο. Ανάλογα με την αρχιτεκτονική της διαδικασίας διασφάλισης της ηλικίας, πρέπει να προσδιορίζουν με ποιον θα πρέπει να επικοινωνήσει το υποκείμενο των δεδομένων προκειμένου να ασκήσει τα δικαιώματά του²⁸.

²⁶ Υπόθεση C-634/21, SCHUFA Holding (Scoring): Απόφαση του Δικαστηρίου (πρώτο τμήμα) της 7ης Δεκεμβρίου 2023 [αίτηση του Verwaltungsgericht Wiesbaden (Γερμανία) για την έκδοση προδικαστικής αποφάσεως] — ΟQ κατά Land Hessen [Προδικαστική παραπομπή — Προστασία των φυσικών προσώπων έναντι της επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα — Κανονισμός (ΕΕ) 2016/679 — Άρθρο 22 — Αυτοματοποιημένη ατομική απόφαση — Ιδιωτικά γραφεία οικονομικών πληροφοριών — Αυτοματοποιημένη παραγωγή τιμής πιθανότητας σχετικά με τη μελλοντική ικανότητα προσώπου να ανταποκριθεί σε υποχρεώσεις πίστωσης («scoring») — Χρησιμοποίηση της τιμής πιθανότητας από τρίτους], <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/ALL/?uri=CELEX%3A62021CA0634>.

²⁷ Κατευθυντήριες γραμμές για την αυτοματοποιημένη λήψη αποφάσεων και την κατάρτιση προφίλ για τους σκοπούς του κανονισμού (ΕΕ) 2016/679, <https://ec.europa.eu/newsroom/article29/items/612053/en>.

²⁸ Όπως αναφέρεται στις (προαναφερθείσες) κατευθυντήριες γραμμές του ΕΣΠΔ: «τα εν λόγω δικαιώματα είναι εφαρμόσιμα έναντι του υπεύθυνου επεξεργασίας που δημιουργεί το προφίλ και του υπεύθυνου επεξεργασίας που λαμβάνει αυτοματοποιημένη απόφαση σχετικά με ένα υποκείμενο δεδομένων (με ή χωρίς την παρέμβαση του ανθρώπου), σε περίπτωση που οι εν λόγω οντότητες δεν είναι οι ίδιες».

30. Οι πάροχοι υπηρεσιών και κάθε εμπλεκόμενο τρίτο μέρος θα πρέπει να δίνουν ιδιαίτερη προσοχή όταν η διαδικασία αφορά παιδιά. Όπως αναφέρεται στην αιτιολογική σκέψη 71 του ΓΚΠΔ, «απόφαση [...] λαμβανόμενη αποκλειστικά βάσει αυτοματοποιημένης επεξεργασίας [...] η οποία παράγει έννομα αποτελέσματα έναντι του προσώπου αυτού [υποκείμενο των δεδομένων] ή το επηρεάζει σημαντικά κατά ανάλογο τρόπο [...] θα πρέπει να μην αφορά παιδιά». Εξαιρέσεις από τον κανόνα αυτό θα πρέπει να εξακολουθήσουν να ισχύουν σε περιορισμένες περιπτώσεις, όπως όταν είναι αναγκαίο «με σκοπό την προστασία της ευημερίας τους»²⁹. Σε κάθε περίπτωση, οι πάροχοι υπηρεσιών και κάθε εμπλεκόμενο τρίτο μέρος θα πρέπει να εφαρμόζουν κατάλληλα μέτρα —π.χ. βιώσιμες εναλλακτικές λύσεις, μηχανισμούς προσφυγής και, κατά περίπτωση, ανθρώπινη παρέμβαση— με πληροφορίες που, όταν αφορούν παιδιά, θα είναι προσαρμοσμένες σε αυτά.

2.8 Προστασία των δεδομένων ήδη από τον σχεδιασμό και εξ ορισμού

Η διασφάλιση της ηλικίας θα πρέπει να σχεδιάζεται, να εφαρμόζεται και να αξιολογείται λαμβάνοντας υπόψη τις διαθέσιμες μεθόδους και τεχνολογίες που διαφυλάσσουν περισσότερο την ιδιωτικότητα προκειμένου να πληρούνται οι απαιτήσεις του ΓΚΠΔ και να προστατεύονται αποτελεσματικά τα δικαιώματα των υποκειμένων των δεδομένων.

31. Σύμφωνα με το άρθρο 25 του ΓΚΠΔ, οι υπεύθυνοι επεξεργασίας δεδομένων που συμμετέχουν στη διαδικασία διασφάλισης της ηλικίας θα πρέπει να εφαρμόζουν κατάλληλα τεχνικά και οργανωτικά μέτρα, καθώς και τις απαραίτητες εγγυήσεις για την αποτελεσματική εφαρμογή όλων των αρχών προστασίας των δεδομένων και, κατά συνέπεια, των δικαιωμάτων και των ελευθεριών των υποκειμένων των δεδομένων. Η υποχρέωση των υπευθύνων επεξεργασίας να λαμβάνουν εξ ορισμού υπόψη την προστασία των δεδομένων, ήδη από το στάδιο του σχεδιασμού κάθε δραστηριότητας επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, ισχύει και για τους εκτελούντες την επεξεργασία καθ' όλο τον κύκλο ζωής της επεξεργασίας.
32. Λαμβανομένων υπόψη της ποικιλομορφίας και της σοβαρότητας των κινδύνων που συνδέονται με τα συστήματα διασφάλισης της ηλικίας, ιδίως όταν υποβάλλονται σε επεξεργασία έγγραφα ταυτότητας ή ειδικές κατηγορίες δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, όπως βιομετρικά δεδομένα, θα πρέπει να δίδεται μέγιστη προσοχή ώστε να αποφευχθεί κάθε περιττή πρόσβαση, επεξεργασία, κοινοχρησία και αποθήκευση δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα. Τα συστήματα διασφάλισης της ηλικίας και κάθε νομικό ή τεχνικό μέσο που καθορίζει απαιτήσεις για τα εν λόγω συστήματα θα πρέπει επίσης να αναθεωρούνται και να επικαιροποιούνται τακτικά, εφόσον είναι αναγκαίο, ώστε να λαμβάνεται υπόψη το ταχέως εξελισσόμενο τοπίο των τεχνολογιών που ενισχύουν την προστασία της ιδιωτικότητας στον τομέα της διαχείρισης της ψηφιακής ταυτότητας.
33. Όπως αναφέρεται στις κατευθυντήριες γραμμές του ΕΣΠΔ σχετικά με την προστασία των δεδομένων ήδη από τον σχεδιασμό και εξ ορισμού³⁰, η αναφορά στις «τελευταίες εξελίξεις»

²⁹ Κατευθυντήριες γραμμές για την αυτοματοποιημένη λήψη αποφάσεων και την κατάρτιση προφίλ για τους σκοπούς του κανονισμού (ΕΕ) 2016/679: «Εντούτοις ενδέχεται να υπάρχουν ορισμένες περιστάσεις στις οποίες οι υπεύθυνοι επεξεργασίας είναι υποχρεωμένοι να πραγματοποιούν αποκλειστικά αυτοματοποιημένη λήψη αποφάσεων, συμπεριλαμβανομένης της κατάρτισης προφίλ, η οποία παράγει έννομα ή με παρόμοιο τρόπο σημαντικά αποτελέσματα σε σχέση με παιδιά, για παράδειγμα, με σκοπό την προστασία της ευημερίας τους».

³⁰ Κατευθυντήριες γραμμές 4/2019 του ΕΣΠΔ σχετικά με το άρθρο 25 «Προστασία των δεδομένων ήδη από τον σχεδιασμό και εξ ορισμού», έκδοση 2.0, https://www.edpb.europa.eu/system/files/2021-04/edpb_guidelines_201904_dataprotection_by_design_and_by_default_v2.0_el.pdf.

στο πλαίσιο του άρθρου 25 του ΓΚΠΔ επιβάλλει στους υπευθύνους επεξεργασίας δεδομένων την υποχρέωση να λαμβάνουν υπόψη την τρέχουσα πρόοδο στις τεχνολογίες που διατίθενται στην αγορά κατά τον καθορισμό των προαναφερθέντων κατάλληλων τεχνικών και οργανωτικών μέτρων. Η χρήση προτύπων, βέλτιστων πρακτικών και κωδίκων δεοντολογίας που αναγνωρίζονται από τα σχετικά ενδιαφερόμενα μέρη μπορεί να είναι χρήσιμη για τον καθορισμό των εν λόγω μέτρων. Ωστόσο, η καταλληλότητα των μέτρων αυτών θα πρέπει να εξακριβώνεται για κάθε επιμέρους δραστηριότητα επεξεργασίας.

34. Κατά συνέπεια, το ΕΣΠΔ συνιστά, με βάση τις τελευταίες εξελίξεις όσον αφορά τη διασφάλιση της ηλικίας κατά τον χρόνο κατάρτισης του παρόντος εγγράφου, να λαμβάνονται δεόντως υπόψη οι τεχνολογίες και οι αρχιτεκτονικές που ευνοούν τα δεδομένα που κατέχουν οι χρήστες καθώς και την ασφαλή τοπική επεξεργασία (βάσει συσκευής), οι οποίες παρέχουν ιδιότητες όπως η μη δυνατότητα διασύνδεσης³¹ (από την άποψη διαφορετικών μερών, ακόμη και σε περίπτωση αθέμιτων συμπράξεων ή παραβιάσεων δεδομένων) και η επιλεκτική γνωστοποίηση³² δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα υπό τον έλεγχο του υποκειμένου των δεδομένων. Επιπλέον, η χρήση προσεγγίσεων, όπως αυτές που βασίζονται στην έκδοση κατά παρτίδες³³ διαπιστευτηρίων μίας χρήσης ή σε κρυπτογραφικά πρωτόκολλα, όπως αποδείξεις μηδενικής γνώσης³⁴, θα πρέπει να καθίσταται διαθέσιμη για τα υποκείμενα των δεδομένων σε περιπτώσεις όπου η διασφάλιση της ηλικίας ενδέχεται να ενέχει υψηλούς κινδύνους για την ιδιωτικότητά τους.

2.9 Ασφάλεια της διασφάλισης της ηλικίας

Οι πάροχοι υπηρεσιών και κάθε τρίτο μέρος που συμμετέχει στη διαδικασία διασφάλισης της ηλικίας θα πρέπει να εφαρμόζουν κατάλληλα τεχνικά και οργανωτικά μέτρα ώστε να εξασφαλίζουν επίπεδο ασφάλειας ανάλογο προς τον κίνδυνο.

35. Ο ΓΚΠΔ απαιτεί τόσο από τους υπευθύνους επεξεργασίας όσο και από τους εκτελούντες την επεξεργασία να εφαρμόζουν τα κατάλληλα τεχνικά και οργανωτικά μέτρα προκειμένου να διασφαλίζεται το κατάλληλο επίπεδο ασφάλειας έναντι του κινδύνου που τίθεται για τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα που υποβάλλονται σε επεξεργασία (αιτιολογική σκέψη 83 και άρθρο 32). Η φύση, ο ευαίσθητος χαρακτήρας και ο όγκος των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα που μπορούν να σχετίζονται με τη διασφάλιση της ηλικίας αναδεικνύουν τις δυνητικές δυσμενείς συνέπειες που θα μπορούσε να επιφέρει μια παραβίαση δεδομένων.
36. Τα μοντέλα εμπιστοσύνης είναι καθοριστικής σημασίας για την πρόληψη παραβιάσεων δεδομένων στο πλαίσιο διασφάλισης της ηλικίας, καθώς καθορίζουν τον τρόπο με τον οποίο τα διάφορα μέρη μπορούν να επαληθεύουν αμοιβαία την ταυτότητα και την ακεραιότητα του άλλου. Διευκολύνουν την ασφαλή επικοινωνία και ανταλλαγή δεδομένων μεταξύ συμμετεχόντων που ενδέχεται να μην έχουν προηγούμενες σχέσεις. Επιπλέον, η

³¹ Η μη δυνατότητα διασύνδεσης είναι η ιδιότητα που συνεπάγεται ότι είναι αδύνατη η σύνδεση ή ο συσχετισμός διαφορετικών στοιχείων δεδομένων, ενεργειών ή συναλλαγών με συγκεκριμένο υποκείμενο των δεδομένων.

³² Η επιλεκτική γνωστοποίηση είναι ένα χαρακτηριστικό διακριτικών, διαπιστευτηρίων και βεβαιώσεων που παρέχει τη δυνατότητα στα υποκείμενα των δεδομένων να κοινοποιούν μόνο τις πληροφορίες που επιθυμούν σε συγκεκριμένα μέρη και κατά περίπτωση.

³³ Η έκδοση παρτίδων βασίζεται στην ανταπόκριση σε ένα αίτημα διαπιστευτηρίου που υποβάλλεται από το υποκείμενο των δεδομένων, με σύνολο ή ομάδα διαπιστευτηρίων που παράγονται ταυτόχρονα.

³⁴ Απόδειξη μηδενικής γνώσης είναι ένα πρωτόκολλο στο οποίο ένα μέρος (prover (αποδείκτης)) μπορεί να αποδείξει σε ένα άλλο μέρος (verifier (επαληθευτής)) ότι συγκεκριμένη δήλωση είναι αληθής, χωρίς να αποκαλύπτει στον τελευταίο καμία πληροφορία πέραν του γεγονότος και μόνον ότι η εν λόγω δήλωση είναι αληθής.

ψευδωνυμοποίηση και η κρυπτογράφηση δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα μπορεί να είναι χρήσιμα μέτρα για τον μετριασμό των πιθανών δυσμενών συνεπειών των παραβιάσεων δεδομένων. Η τήρηση της αρχής του περιορισμού της αποθήκευσης και η χρήση σύντομων περιόδων διατήρησης μπορεί επίσης να είναι ουσιώδεις για την ασφάλεια της διαδικασίας διασφάλισης της ηλικίας, καθώς μειώνουν την επιφάνεια έκθεσης. Η εφαρμογή πολιτικής μη τήρησης αρχείων καταγραφής μπορεί να θεωρηθεί πολύτιμη εγγύηση: μετά την εξακρίβωση της ηλικίας του χρήστη, δεν τηρείται αρχείο των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα που χρησιμοποιήθηκαν για τη διαδικασία διασφάλισης της ηλικίας.

37. Στην πράξη, δεδομένης της αυξανόμενης νομικής πίεσης που ασκείται για την εφαρμογή της διασφάλισης της ηλικίας, καθώς και του αριθμού των παρόχων που ενδέχεται να υπόκεινται στους εν λόγω κανόνες, θα πρέπει να αναμένονται περιστατικά παραβίασης της ασφάλειας. Θα πρέπει να εξακριβώνεται αν έχουν τεθεί σε εφαρμογή όλα τα κατάλληλα μέτρα τεχνολογικής προστασίας και οργανωτικά μέτρα για τον άμεσο εντοπισμό κάθε παραβίασης δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και την άμεση ενημέρωση της εποπτικής αρχής και του υποκειμένου των δεδομένων³⁵. Βασικό χαρακτηριστικό οποιασδήποτε πολιτικής ασφάλειας δεδομένων είναι να παρέχει τη δυνατότητα, όταν είναι εφικτό, αποτροπής μιας παραβίασης και, αν παρ' ελπίδα αυτή συμβεί, έγκαιρης αντίδρασης. Ως εκ τούτου, η ικανότητα άμεσης αποκατάστασης της διαθεσιμότητας της διασφάλισης της ηλικίας μετά από παραβίαση της ασφάλειας θα πρέπει επίσης να θεωρείται απαραίτητη. Ομοίως, είναι καθοριστικής σημασίας να διασφαλιστεί η ανθεκτικότητα του οικοσυστήματος διασφάλισης της ηλικίας, ευνοώντας την ύπαρξη διαφορετικών εναλλακτικών λύσεων και χαλαρά συνδεδεμένων μερών³⁶ που δεν είναι αλληλεξαρτώμενα σε τόσο μεγάλο βαθμό ώστε η αποτυχία ή η κατάρρευση του ενός να προκαλέσει σημαντικούς περιορισμούς πρόσβασης.
38. Μολονότι τα μέτρα ασφαλείας είναι υψίστης σημασίας για τη διασφάλιση της ηλικίας, δεν εγγυώνται ότι η εξουσιοδοτημένη ή μη εξουσιοδοτημένη πρόσβαση σε δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα δεν θα θίγει τα δικαιώματα των φυσικών προσώπων. Τα εν λόγω μέτρα δεν μπορούν να αντικαταστήσουν την εφαρμογή των αρχών της αναγκαιότητας, της αναλογικότητας και της προστασίας των δεδομένων ήδη από τον σχεδιασμό και εξ ορισμού.

2.10 Λογοδοσία

Οι πάροχοι υπηρεσιών και κάθε εμπλεκόμενο τρίτο μέρος θα πρέπει να εφαρμόζουν μεθόδους διακυβέρνησης που καθιστούν δυνατή τη λογοδοσία για την προσέγγισή τους όσον αφορά τη διασφάλιση της ηλικίας και για την απόδειξη της συμμόρφωσής τους με τον κανονισμό για την προστασία των δεδομένων και άλλες νομικές απαιτήσεις.

39. Δεδομένης της συμμετοχής διαφόρων ενδιαφερόμενων μερών, η διακυβέρνηση της διασφάλισης της ηλικίας διαδραματίζει καίριο ρόλο στη λογοδοσία που διέπει τη διαδικασία. Η διασφάλιση της ηλικίας θα πρέπει να λειτουργεί βάσει πλαισίου διακυβέρνησης, το οποίο διασφαλίζει ότι όλες οι διαδικασίες και τα συστήματα σχεδιάζονται, εφαρμόζονται, αναθεωρούνται, τεκμηριώνονται, αξιολογούνται,

³⁵ Κατευθυντήριες γραμμές 9/2022 του ΕΣΠΔ σχετικά με τη γνωστοποίηση παραβιάσεων δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα δυνάμει του ΓΚΠΔ, https://www.edpb.europa.eu/system/files/2024-10/edpb_guidelines_202209_personal_data_breach_notification_v2.0_el.pdf.

³⁶ Τα μέρη αλληλεξαρτώνται στον ελάχιστο δυνατό βαθμό, μειώνοντας με αυτόν τον τρόπο το εύρος των επιπτώσεων σε περίπτωση αλλαγών ή αστοχιών.

χρησιμοποιούνται, συντηρούνται, δοκιμάζονται ή ελέγχονται κατά τρόπο που πληροί τους κανονισμούς για την προστασία των δεδομένων και άλλες νομικές απαιτήσεις. Το πλαίσιο αυτό θα πρέπει να περιλαμβάνει, τουλάχιστον, τις πολιτικές προστασίας των δεδομένων (άρθρο 24 παράγραφος 2 του ΓΚΠΔ) και τις διαδικασίες ιεράρχησης και λήψης αποφάσεων που απαιτούνται για την επίτευξη των στόχων συμμόρφωσης και για την κατάλληλη διαχείριση των κινδύνων καθ' όλο τον κύκλο ζωής της διασφάλισης της ηλικίας.

40. Για παράδειγμα, το πλαίσιο διακυβέρνησης θα πρέπει να οριοθετεί ποιος είναι υπεύθυνος και με ποιον τρόπο, από την άποψη του υπευθύνου επεξεργασίας/εκτελούντος την επεξεργασία, καθώς και για ποιες ακριβώς δραστηριότητες ή πράξεις στο πλαίσιο της επεξεργασίας. Θα πρέπει επίσης να εξασφαλίζει ότι η διασφάλιση της ηλικίας μπορεί να ελεγχθεί αποτελεσματικά από τις αρχές και τα σχετικά ενδιαφερόμενα μέρη. Το πλαίσιο διακυβέρνησης είναι απαραίτητο για τη λογοδοσία, αλλά και για τη διαφάνεια και την εμπιστοσύνη στη διαδικασία διασφάλισης της ηλικίας. Τα υποκείμενα των δεδομένων είναι πιθανότερο να δείχνουν εμπιστοσύνη σε μεθόδους που είναι διαφανείς ως προς τις δραστηριότητές τους, τη λήψη αποφάσεων κ.λπ.
41. Επιπλέον, μέρος του πλαισίου διακυβέρνησης αφορά τη διασφάλιση της αποτελεσματικότητας (ενότητα 2.5), της προστασίας των δεδομένων ήδη από τον σχεδιασμό και εξ ορισμού (ενότητα 2.8) και της ασφάλειας (ενότητα 2.9) της διαδικασίας διασφάλισης της ηλικίας.

Για το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο Προστασίας Δεδομένων

Η Πρόεδρος

(Anu Talus)